

УДК [159.942:159.92]:378.02

Созонюк Ольга,

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри вікової та педагогічної психології
Рівненського державного гуманітарного університету
<https://orcid.org/0000-0002-6810-6341>

Оздемір Оксана,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації,
теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури
Рівненського державного гуманітарного університету
<https://orcid.org/0000-0001-9427-574X>

DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi22.374

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Анотація. Статтю присвячено висвітленню теоретичних основ та особливостей трактування поняття «емоційний інтелект». Зокрема, зосереджено увагу на декількох представлених у класичній психологічній літературі моделях емоційного інтелекту: модель здібностей Мейєра, Селовея, Карузо; модель Гоулмана; модель Бар-Она.

У межах даної розвідки було здійснено також емпіричне дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту майбутніх філологів бакалаврського рівня вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету на основі тесту на емоційний інтелект Холла. В результаті отриманих даних було зроблено висновок про те, що інтегративний рівень емоційного інтелекту майбутніх філологів бакалаврського рівня вищої освіти перебуває на досить низькому рівні. Вищенаведене вказує на потребу його розвитку в суспільстві загалом і в освітньому середовищі зокрема, оскільки сучасний світ диктує умови, в яких затребуваність висококваліфікованого спеціаліста на ринку праці сьогодні залежить не лише від його професійної кваліфікації, а й від уміння спілкуватися з людьми, приймати нестандартні рішення, вміння розв'язувати конфліктні ситуації або вміння їх запобігати, володіння критичним мисленням, здатністю адаптуватися до нових життєвих умов тощо. Тобто, високий рівень розвитку емоційного інтелекту сьогодні може забезпечити належну конкурентну спроможність спеціаліста та сприяє побудові успішної кар'єри в обраній сфері.

Актуальним та перспективним у цьому зв'язку є необхідність запровадження на державному рівні в навчальний процес (на всіх його щаблях) елементів навчання, які б сприяли розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти і, зокрема, філологічного напрямку.

Ключові слова: емоційний інтелект, майбутні філологи, професійна компетентність, емоції, емпатія, самомотивація.

Постановка проблеми. Запорукою успішного розвитку будь-якої держави у всі часи була підготовка висококваліфікованих фахівців, які б відповідали усім вимогам часу. Саме здобувачі вищої освіти формують ту категорію суспільства, що перебуває в процесі активного особистісного та професійного розвитку. Тому надзвичайно важливим є відповідна організація навчально-виховного процесу в ЗВО, що в подальшому забезпечить успішність у побудові кар'єри та соціальної й особистісної реалізації. Однією з основних якостей успішної людини сьогодення стає розвинений емоційний інтелект, основою якого є комунікація. Успіх визначає те, як ми вміємо спілкуватися з іншими людьми, впливати на

Випуск 22, 2024. Збірник наукових праць РДГУ

них, керувати власним станом, поєднувати емоційний інтелект та управління конфліктами. Кожна емоція може стати ресурсом для досягнення мети, тому розвиток емоційного інтелекту – важлива складова успіху сучасного фахівця.

Професія філолога одна із тих, що належить до професій, яка передбачає постійну взаємодію із людьми, що, в свою чергу, супроводжується емоційним напруженням та «вигоранням». Тож, саме філологи стикаються із низкою викликів, які вимагають не лише глибоких знань мови та літератури, але й високого рівня розвитку емоційного інтелекту.

Вищенаведене актуалізує появу даної розвідки, яка покликана відобразити теоретичні основи емоційного інтелекту, а також з'ясувати рівень розвитку емоційного інтелекту майбутніх філологів. «Актуальність наявності емоційного інтелекту серед ключових компетенцій фахівця була підкреслена і на Всесвітньому економічному форумі в Давосі, де, згідно з представленою інформацією, ЕІ у 2020 р. повинен займати 6-е місце після таких навичок, як комплексне рішення проблем, критичне мислення, креативність, управління персоналом, координування дій з іншими, відсунувши на задній план сервісне обслуговування, формування суджень та прийняття рішень, взаємодію, когнітивну гнучкість» (Федорчук, Комарницька, 2023), що також засвідчує актуальність даного й подібних досліджень у наш час.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Витоки уявлень про єдність емоційного та раціонального як сутнісних властивостей людини сягають ще стародавніх часів, а саме Античності, коли першопочаткові ідеї щодо існування емоційного інтелекту з'являються в роботах Аристотеля, Платона і проблема співвідношення розуму та почуттів розглядається в межах філософських знань. Хоч класичний період давньогрецької філософії і поклав початок багатовіковій західній традиції звеличування розуму над почуттями, проте, в кінці минулого століття, коли емоційний інтелект активно починають досліджувати такі науковці, як Гоулман (Goleman, 2024), Мейер, Селовей & Карузо (Mayer, Salovey, Caruso 2000), він таки стає предметом наукового дослідження сучасної психології.

В Україні поштовхом до вивчення емоційного інтелекту стали дослідження відомих науковців, а саме, Носенко (2012), Марчук (2021).

Однією з перспективних областей вивчення емоційного інтелекту є сфера освіти і, зокрема, вивчення питання емоційного інтелекту як чинника ефективності роботи філологів, інтерес до якого виявили такі дослідники як Стельмашук & Ваколюк (2019). Проте, вивчення у науковій психології концепції емоційного інтелекту загалом і його особливостей в педагогічній та філологічних сферах діяльності, зокрема, в Україні залишається недостатнім і фактично перебуває на стадії зародження, що сигналізує про недостатність досліджень у цій царині, а вони вкрай необхідні, зважаючи на те, що розвинена міжкультурна комунікація в сучасному світі також є одним із ключових факторів прогресу. Дуже важлива місія в цьому плані покладається на філологів, адже саме вони часто прокладають не лише той місток до розуміння людиною себе та взаєморозуміння з близьким оточенням чи знайомлять з актуальними проблемами соціалізації на прикладі художніх творів, а й знайомлять із особливостями світосприйняття та соціального устрою інших народів. Таким чином, емоційний інтелект як розуміння та керування власними емоціями та емоціями інших, стає ключовим фактором у сфері професійної компетентності майбутніх філологів.

Розвинений емоційний інтелект також допомагає філологам ефективно аналізувати тексти художньої літератури та взаємодіяти з аудиторією. Наприклад, вміння сприймати та розуміти емоційний контекст тексту допомагає здобувачам краще розуміти інтенції авторів та ідейний зміст творів. Також, емоційна емпатія дає змогу краще вловлювати й відчувати переживання літературних персонажів та розуміти їхні дії й мотиви.

Крім того, здатність до саморегуляції, емпатії та розуміння емоцій інших допомагає студентам керувати своїми емоціями у взаємодії з колегами, викладачами та іншими

представниками професійного оточення, що сприяє побудові конструктивних відносин, ефективності навчання, колективній творчості та розв'язанню конфліктів.

Поза навчальним середовищем, емоційний інтелект також є ключовим елементом успішної професійної діяльності майбутніх філологів. Наприклад, у ролі педагога, журналіста, перекладача або літературного критика вони повинні мати здатність сприймати та реагувати на емоційні сигнали учнів чи певної цільової аудиторії. Розуміння емоційних потреб та реакцій людей допомагає студентам-філологам підбирати ефективні методи спілкування, викладання, аналізувати та оцінювати твори мистецтва або літературні твори.

Тож, високий рівень емоційного інтелекту, складовими якого є управління своїми емоціями, емпатія, чуйність, рефлексія, толерантність, самомотивація, розпізнавання емоцій інших людей, є актуальною та необхідною умовою особистісного та професійного розвитку філолога.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні розвитку емоційного інтелекту майбутніх філологів.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі при наборі персоналу роботодавців все частіше цікавить не лише професійна компетентність фахівця, що включає його фахово-інтелектуальний потенціал, а й рівень його емоційного інтелекту. Адже саме достатньо розвинений емоційний інтелект стає запорукою гармонійної та ефективної взаємодії цього фахівця у трудовому колективі та за його межами. Особливо це стосується професій, що належать до типу «людина-людина», як-от, професія філолога. Тож підготовка сучасних фахівців-філологів потребує охоплення не лише їхнього інтелектуального рівня, а й рівня їхньої емоційної компетентності, ключовим компонентом якої є саме емоційний інтелект.

Поняття «емоційний інтелект» (EI) довгий час нерозривно було пов'язано з поняттям «соціальний інтелект». У контексті розробок і досліджень проблематики соціального інтелекту Гілфорда, Гарднера виникла нова наукова категорія, яка отримала назву «емоційний інтелект» (Федорчук, Комарницька, 2023). Становленню наукової галузі, яка почала займатися саме «емоційним інтелектом» психологія завдячує Мейєру та Селовею, які разом зі своїм колегою Карузо доклали багато зусиль, щоб сфера досліджень в галузі EI здобула наукове визнання (Mayer, Salovey, Caruso, 2000). З плином часу ця галузь знань здобула тисячі прихильників, що було засвідчено виникненням низки наукових шкіл, напрямів, концептуальних підходів, які займалися вивченням саме «емоційного інтелекту».

У психологічній науці розроблено декілька моделей емоційного інтелекту. Як зазначає Вовченко, до найбільш відомих із них можна віднести наступні: модель здібностей Мейєра, Селовея & Карузо; інтегративну модель Ізарда; модель Гоулмана; модель Бар-Она; модель Купера; модель Люсіна; модель Манойолової; моделі Носенко & Ковриги (Вовченко, 2021).

Попри активний розвиток та наявність десятків варіацій моделей емоційного інтелекту, що вже достатньо вкорінилися в науковому ґрунті, вчені цієї галузі все ж почасти наражаються на опір прибічників традиційного розуміння інтелекту і критику цих моделей, аргументуючи браком чітких формулювань, категоріального апарату, узгодженості термінів (стосовно теоретичних моделей Робертса та Люсіна), зауважують, що більшість теорій і моделей описують функції, а не процеси емоційного інтелекту тощо.

Ще одним важливим моментом є той факт, що на сьогодні не існує єдиного концептуального визначення EI, а також уніфікованої схеми його вимірювання та сталої програми розвитку. З іншого боку, множинність теорій емоційного інтелекту дає ширші можливості його вивчення, зокрема, коли мова йде про вивчення вікових особливостей цього феномена: дитячого, підліткового чи похилого віку.

Отож, нині можна виділити кілька основних моделей EI. Серед них на особливу увагу заслуговує модель Мейєра, Селовея & Карузо, які тлумачать EI як набір ментальних

здібностей, що дають змогу усвідомлювати та розуміти як власні емоції, так і емоції інших людей. Емоційний інтелект як підструктура соціального інтелекту, на думку вчених, містить у собі такі складові:

- здатність спостереження за власними емоціями;
- здатність спостереження за емоціями інших людей;
- розрізнення спектру емоційних переживань і почуттів;
- використання попередніх здатностей та умінь для управління мисленням і діями (Mayer, Salovey & Caruso, 2000).

Мейер та Селовей розглядали емоційний інтелект як складний конструкт, що містить три типи здібностей:

- ідентифікація та вираження емоцій (концентрація на власних емоціях та на емоціях людей поруч);
- регуляція емоцій (передбачає регуляцію власних емоцій та емоцій інших);
- використання емоційної інформації в мисленні й діяльності (сюди відноситься гнучке планування, творче мислення, здатність до переключення уваги та мотивацію).

Варто зауважити, що такі типи здібностей, як «ідентифікація та вираження емоцій» та «регуляція емоцій» містили додаткові субкомпоненти: вербальний, невербальний та емпатійний. На думку Мейєра і Селовея, ЕІ представлений у двох репрезентаціях: внутрішньоособистісній і міжособистісній. Перша передбачає здатність особистості встановлювати зв'язки між думками, вчинками та почуттями, а друга – встановлює зв'язки, допомагає пристосуватися до інших людей, навчитися співпереживати тощо (Mayer, Salovey, 1993).

Широку популярність поняття «емоційний інтелект» набуло завдяки Гоулману, чия книга «Емоційний інтелект» (1995) викликала надзвичайний резонанс у світовій психології та педагогіці. Так, поряд із поняттям «емоційний інтелект» у психології почало використовуватися й синонімічне, на думку Гоулмана, поняття «емоційна компетентність», що містить в своїй основі два ключові складники: особисту компетентність (розуміння себе, саморегуляція й мотивація) та соціальну компетентність (у становленні взаємин), яка охоплює емпатію та соціальні навички.

Структура емоційного інтелекту, згідно Гоулмана, містить п'ять компонентів:

- самосвідомість – ідентифікація, здатність людини правильно розуміти власні емоції та мотивацію, вербалізація емоцій та емоційних станів, вміння оцінювати свої слабкі та сильні сторони, визначати мету та життєві цінності. Тобто, розуміння зв'язків між емоціями, мисленням і діями.
- саморегуляція – здатність контролювати власні емоції, вміння замінити соціально небажані емоційні стани на більш прийнятні.
- самомотивація – здатність прагнути мети, вміння використовувати емоції для досягнення успіху та цієї мети.
- емпатія (соціальна свідомість) – здатність розпізнавати та розуміти емоції інших людей, а також співпереживати їм.
- соціальні навички – здатність вступати в міжособистісні відносини з іншими людьми та спрямовувати їхню поведінку в бажаному напрямі (Гоулман, 2024).

Не менше на увагу заслуговує також змішана модель Бар-Она, який подав найбільш широке розуміння емоційного інтелекту й визначив його, як «сукупність некогнітивних здібностей, знань і компетентностей, які дають особистості можливість успішно функціонувати в різних соціально-побутових ситуаціях. Науковець виокремлює 5 компетентностей, які ототожнює з провідними компонентами емоційного інтелекту, кожен з яких має ще декілька субкомпонентів:

1. Пізнання себе (усвідомлення, знання власних емоцій, впевненість у собі, самоповага, саморефлексія, самооцінка, самоактуалізація, незалежність).

2. Уміння та навички міжособистісного спілкування (емпатійність, вміння будувати діалог (діалогічність), вербальні здатності, навички побудови міжособистісних взаємини, соціальна відповідальність, соціальна комунікабельність, відсутність рис соціопатії).

3. Адаптивні здатності (уміння вирішувати проблеми, уміння брати відповідальність, реальне сприймання навколишнього середовища, гнучкість у конфліктних ситуаціях і спілкуванні загалом).

4. Управління стресовими ситуаціями (стресостійкість, самоконтроль імпульсивних рис у структурі особистості, саморегуляція емоційної та вольової сфери).

5. Перевага певних емоційних станів (щастя, оптимізм, злість, гнів тощо). Некогнітивна модель емоційного інтелекту Бар-Она характеризує сукупність взаємопов'язаних емоційних і соціальних компетенцій, відтак на основі означеної моделі вчений ввів у науковий обіг термін емоційно-соціального інтелекту. Науковець припустив, що він складається з особистісних і міжособистісних навичок, які зрештою й визначають поведінку особистості» (Вовченко, 2021).

Спираючись на запропоновану Холлом 5-компонентну структуру емоційного інтелекту, ми виходили з припущення про існування типового профілю розвитку складових емоційного інтелекту серед студентів-філологів, що зумовлені тими індивідуально-психологічними властивостями, здібностями та мотиваційними утвореннями, що лежали в основі вибору професії філолога. Тобто, ми очікуємо, що окремі структурні складові у переважної більшості майбутніх філологів будуть сформовані добре, а інші будуть відставати у розвитку. Визначення конкретних проблемних, недостатньо розвинених елементів емоційного інтелекту у цих здобувачів освіти дозволить запропонувати заходи щодо їх оптимізації та підвищення загального рівня емоційного інтелекту як важливого для успішної практичної діяльності особистісного утворення. Тому подальші дослідження можуть бути організовані з метою апробації психолого-педагогічних заходів, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту майбутніх філологів.

У якості діагностичного інструментарію для визначення стану розвитку елементів емоційного інтелекту сучасних українських здобувачів вищої філологічної освіти було використано методику Холла. Ця методика являє собою класичний стандартизований самозвіт для визначення рівня розвитку емоційного інтелекту, що організований за принципом шкалювання. Відповідно до моделі емоційного інтелекту Холла у його авторській методиці представлено п'ять діагностичних шкал: 1) емоційна обізнаність; 2) керування своїми емоціями; 3) самомотивація; 4) емпатія; 5) розпізнавання емоцій інших людей. Крім цього, у методиці міститься також інтегративний показник розвитку емоційного інтелекту.

Емпіричне дослідження проводилось на базі Рівненського державного гуманітарного університету. До вибірки увійшло 42 студенти (1-2 курсів), які здобувають вищу освіту бакалаврського рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література). У загальній вибірці дослідження переважну більшість складають респондентки. Діагностичне обстеження за методикою Холла відбувалося фронтально. На наступному етапі здійснювалось опрацювання отриманих результатів шляхом побудови типового профілю розвитку структурних компонентів емоційного інтелекту по усій вибірці дослідження та здійснення кореляційного аналізу між показниками сформованості структурних компонентів емоційного інтелекту. На основі отриманих емпіричних даних було визначено можливі заходи щодо розвитку емоційного інтелекту майбутніх філологів. Тому можна стверджувати, що окрім такого емпіричного методу дослідження як тестування були також використані теоретичні методи дослідження, а саме аналіз, систематизація, узагальнення отриманих результатів. Ці методи були задіяні як на етапі теоретичного аналізу літературних джерел з

проблематики, що досліджується, так і на інтерпретаційному етапі дослідження у процесі обробки отриманих емпіричних даних. Для статистичної обробки отриманих емпіричних даних використовувався метод кореляційного аналізу.

Як видно з таблиці 1, *емоційна обізнаність* студентів-майбутніх філологів перебуває на середньому (54,1%) та доволі низькому рівнях (25%).

Таблиця 1

**Результати дослідження емоційного інтелекту майбутніх філологів
(за методикою Н.Холла «Діагностика емоційного інтелекту»)**

Шкали	Кількісні показники підгруп респондентів із різним рівнем сформованості емоційного інтелекту (у %)		
	низький рівень	середній рівень	високий рівень
Емоційна обізнаність	25	54,1	20,8
Управління своїми емоціями	79,1	20,8	0
Самотивація	20,8	54,1	8,33
Емпатія	16,6	58,3	25
Управління емоціями інших	25	58,3	16,6

Управління своїми емоціями здобувачів перебуває на дуже низькому рівні (79,1%). *Самотивація* у досліджуваній групі респондентів має середній (54,1%) рівень.

Переважаючим середній рівень (58,3%) є також, коли говоримо про їхній рівень *емпатії*. *Управління емоціями інших людей* також перебуває на середньому рівні (58,3%). Цікавим є факт, що здобувачі вищої освіти взагалі не виявили високого рівня управління своїми емоціями, проте показали 16,6 % високого рівня управління емоціями інших людей.

Згідно цих даних, можемо побачити й *інтегративний рівень емоційного інтелекту* майбутніх філологів.

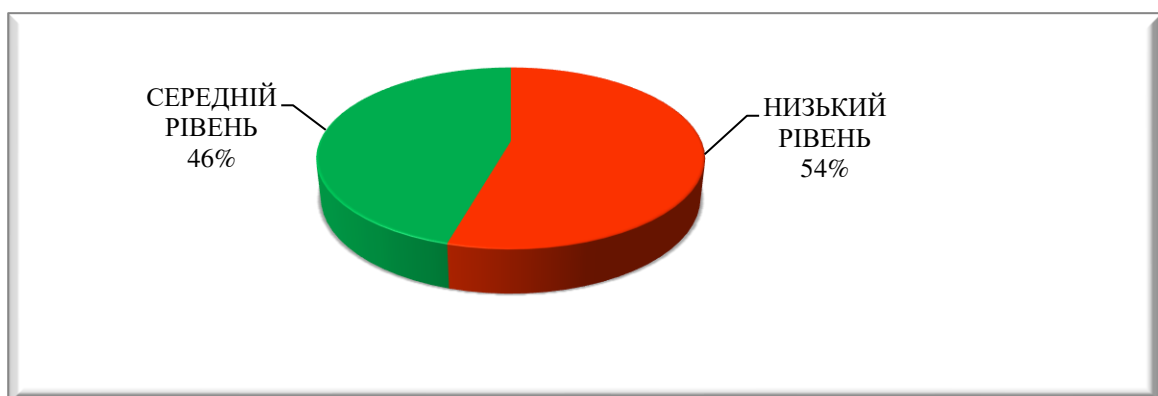

Рис. 1. Діаграма інтегративного рівня емоційного інтелекту майбутніх філологів

Таким чином, на основі отриманих даних можемо зробити висновок про те, що інтегративний рівень емоційного інтелекту майбутніх філологів перебуває на досить низькому рівні (54%). Середній рівень емоційного інтелекту виявило 46% опитуваних

респондентів. Високого рівня прояву емоційного інтелекту, на жаль, засвідчено не було. Вищенаведене підтверджує необхідність запровадження у навчально-виховний процес ЗВО системного та цілеспрямованого підходу щодо розвитку складових емоційного інтелекту майбутніх філологів, зокрема, вміння усвідомлювати власні емоції та займатися самоаналізом; розвивати емпатію, тобто спробувати зрозуміти емоції іншої людини; мотивувати себе; покращувати навички спілкування; застосовувати набуті навички на практиці.

У відповідності до наміченої процедури дослідження на наступному етапі було проведено кореляційний аналіз між показниками сформованості структурних компонентів емоційного інтелекту. Значущих кореляційних зв'язків між компонентами емоційного інтелекту виявлено не було (див.табл. 2), що свідчить про відносну автономність кожної, виділеної Холлом складової, її феноменологічну самобутність та необхідність розробки декількох серій психолого-педагогічних заходів, кожна з яких буде призначена для розвитку того чи іншого з 5-ти компонентів. Цей результат також є дуже важливим у світлі поставлених завдань, оскільки, якби було виявлено наявності тісних кореляційних зв'язків між окремими компонентами емоційного інтелекту, це дало б можливість розробляти заходи тільки для формування окремих елементів, а інші б розвивалися завдяки наявним кореляційним зв'язкам. Однак відповідно отриманим результатам маємо діаметрально протилежну картину, що диктує необхідність розробки ефективних заходів розвитку кожного компоненту окремо.

Таблиця 2

Кореляційна матриця вираженості компонентів емоційного інтелекту

	Коефіцієнт кореляції Пірсона	Емоційна обізнаність	Керування своїми емоціями	Самомоти вація	Емпатія	Розпізнав ання емоцій інших
Емоційна обізнаність	r	-				
	p-value	-				
Керування емоціями	r	0.133	-			
	p-value	0.219	-			
Самомоти вація	r	-0.056	0.322	-		
	p-value	0.477	0.05	-		
Емпатія	r	-0.021	0.101	-0.104	-	
	p-value	0.703	0.706	0.156	-	
Розпізнавання емоцій інших	r	-0.125	-0.054	-0.234	-0.056	-
	p-value	0.349	0.642	0.171	0.534	-

Отже, розвиток емоційного інтелекту як умова гармонійного особистісного та професійного становлення майбутніх філологів є першочерговим завданням, що має організовано та результативно вирішуватись під час навчання у закладі вищої освіти. Фахівець у галузі філології має проявляти емпатію, емоційну обізнаність, вміти керувати власними емоціями та розпізнавати емоції інших, а також володіти навичками самомотивації для забезпечення оптимальних професійних зусиль у емоційно напружених, неприємних ситуаціях професійного спілкування.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Сучасна психологічна наука демонструє доволі високий рівень зацікавленості проблемою розвитку емоційного інтелекту в українському суспільстві. На сьогодні концепція емоційного інтелекту перебуває у фазі активного розвитку, постійно доповнюється, впроваджуються нові методики його вимірювання; з'являються вітчизняних наукових праць з означеної тематики, що засвідчує

високий рівень затребуваності в суспільстві. На це вказують і результати даного дослідження, проведеного серед майбутніх філологів. Розвинений емоційний інтелект є одним із ключових факторів формування професійної компетентності філологів, оскільки у майбутніх фахівців має бути добре розвинена здатність до розуміння власних емоцій, бо лише людина, яка перебуває «у злагоді із собою», здатна контролювати власні емоції, розуміти причину їх появи та вміє ними керувати. Така людина здатна розуміти й емоції інших, адекватно на них реагувати та взаємодіяти з оточенням, зокрема в робочому колективі й користуватися повагою колег, викладачів, учнів тощо. Розвинений емоційний інтелект сприяє кращому сприйняттю та розумінню інформації, покращує навчальний процес, дозволяє успішно долати перешкоди на шляху до мети, протидіяти фрустрації, шляхом створення необхідної самомотивації, що забезпечує високу конкурентноспроможність та сприяє побудові успішної кар'єри в обраній сфері.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою та апробацією комплексу психолого-педагогічних заходів, спрямованих на розвиток кожного компоненту емоційного інтелекту майбутніх філологів.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Вовченко, О. (2021) *Концептуалізація феномену емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку*. Київ: ПП «ЮНІСОФТ»
- Гоулман, Д. (2024) *Емоційний інтелект*. Харків: Віват
- Марчук, С. (2021). Теоретичний аналіз поняття емоційного інтелекту в психології. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Психологія, 3, 20-23. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.3>.
- Носенко, Е. (2012). Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної самосвідомості. *Вісник Дніпропетровського національного університету*. Серія: Педагогіка і психологія, 18, т. 20, 9/1, 116-123.
- Стельмашук, Ж., Ваколюк, А. (2019). До проблеми розвитку емоційного інтелекту особистості. *Інноватика у вихованні*, 9, 259-265.
- Федорчук, В., Комарніцька, Л. (2023) Емоційний інтелект як важливий чинник успішної підготовки психологів. URL: <http://surl.li/tyozl>
- Mayer, J., Salovey, P. & Caruso, D. (2000) *Emotional Intelligence as Zeitgeist, as Personality, and as a Mental Ability. Handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace*. San Francisco, CA: Jossey-Bass. 3. P. 92–117.
- Mayer, J., Salovey, P. (1993) *The intelligence of emotional intelligence. Intelligence*. 18(27) P. 433-447.

REFERENCES

- Vovchenko, O. (2021) *Kontseptualizatsiia fenomenu emotsiinoho intelektu pidlitkiv z porushenniamy intelektualnoho rozvytku [Conceptualization of the phenomenon of emotional intelligence of adolescents with intellectual development disorders]*: Monohrafiia. Kyiv: PP «YUNISOFT» [in Ukrainian].
- Houlman, D. (2024) *Emotsiinyi intelekt [Emotional intelligence]*. Kh. : Vivat [in Ukrainian].
- Marchuk, S. (2021). Teoretychnyi analiz poniattia emotsiinoho intelektu v psykholohii [Theoretical analysis of the concept of emotional intelligence in psychology]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriiia Psykholohiia, 3, 20-23. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.3.4> (in Ukrainian)
- Nosenko, E. (2012). Emotsiinyi intelekt yak forma proiavu vazhlyvoi skladovoi osobystisnoho potentsialu – refleksyvnoi samosvidomosti [Emotional intelligence as a form of manifestation of an important component of personal potential – reflective self-awareness].

- Visnyk Dnipropetrovskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya: Pedagogika i psykholohiia, 18, t. 20, 9/1, 116-123. (in Ukrainian)
- Fedorchuk, V., Komarnitska, L. (2023) *Emotsiyni intelekt yak vazhlyvyi chynnyk uspishnoi pidhotovky psykholohiv [Emotional intelligence as an important factor in the successful training of psychologists]*. Vziato z <http://surl.li/tyozl> [in Ukrainian].
- Mayer, J., Salovey, P. & Caruso, D. (2000) *Emotional Intelligence as Zeitgeist, as Personality, and as a Mental Ability. Handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace*. San Francisco, CA: Jossey-Bass. 3. P. 92–117 [in English].
- Mayer, J., Salovey, P. (1993) *The intelligence of emotional intelligence. Intelligence*. 18(27). P. 433-447 [in English].

DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS

Olha Sozoniuk,

Candidate of psychological sciences,
Associate Professor Department of Developmental and Pedagogical Psychology Rivne
State Humanitarian University
<https://orcid.org/0000-0002-6810-6341>

Oksana Ozdemir,

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of Intercultural Communication, Theory, History and
Methods of Teaching Foreign Literature of Rivne State University of the Humanities
<https://orcid.org/0000-0001-9427-574X>

DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi22.374

Abstract: This article is dedicated to the illumination of theoretical foundations and peculiarities of the interpretation of the concept of “emotional intelligence”. In particular, attention is focused on several models of emotional intelligence presented in classical psychological literature: the ability model of J. Mayer, P. Salovey, D. Caruso, the model of D. Goleman, the model of R. Bar-On.

Within the framework of this study, an experimental investigation of the level of emotional intelligence of first-year philology students of the bachelor's degree at Rivne State University of the Humanities was carried out based on N. Hall's emotional intelligence test. As a result of the obtained data, it was concluded that the integrative level of emotional intelligence of first-year philology students of the bachelor's degree is at a rather low level. This indicates the need for its development in society as a whole and in the educational environment in particular. Since the modern world dictates conditions in which the demand for a highly qualified specialist in the labor market today depends not only on his professional qualification, but also on the ability to communicate with people, make non-standard decisions, the ability to resolve conflict situations or the ability to prevent them, possession of critical thinking, the ability to adapt to new life conditions, etc. That is, a high level of development of emotional intelligence today can ensure highly competitive ability of a specialist and contributes to the building of a successful career in the chosen field. Relevant and promising in this regard is the need to introduce at the state level into the educational process (at all its levels) elements of training that would contribute to the development of emotional intelligence of education seekers and in particular the philological direction.

Keywords: emotional intelligence, philology students, professional competence, emotions, empathy, self-motivation.

Стаття надійшла до редакції 5.03.2024 р